

**Полтавська обласна
військова адміністрація**

**Департамент екології та природних
ресурсів**

**ОГЛЯД
СТАНУ ДОВКІЛЛЯ
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ЛИСТОПАД 2023**

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ.....	3
Стан атмосферного повітря в м. Полтава.....	4
Стан атмосферного повітря в м. Кременчук.....	5
Стан атмосферного повітря в м. Горішні Плавні.....	7
Стан атмосферного повітря в містах Гадяч, Кобеляки, Лубни, Миргород, Решетилівка, Хорол та селищі Нові Санжари.....	8
Радіаційний стан області.....	9
Стан забруднення поверхневих вод.....	11
Регіональний офіс водних ресурсів у Полтавській області.....	11
ДУ Полтавський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України.....	13
Прийняття управлінських рішень щодо підприємств області, які здійснюють вплив на довкілля області.....	14

ВСТУП

На виконання статті 25¹ Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» Департамент екології та природних ресурсів Полтавської обласної військової адміністрації готує аналітичні огляди стану довкілля Полтавської області.

У даному аналітичному огляді наводиться узагальнена інформація щодо забруднення атмосферного повітря Полтавської області, радіаційного стану, стану забруднення поверхневих вод за листопад 2023 року.

Аналіз стану атмосферного повітря публікується на основі даних спостережень за вмістом забруднюючих речовин у м. Полтава, м. Кременчук та м. Горішні Плавні на 9 постах спостереження, наданих Полтавським обласним центром з гідрометеорології – Полтавською та Кременчуцькою лабораторіями спостережень за забрудненням атмосферного повітря:

- у місті Полтава – пост №1 (просп. Першотравневий, 20), пост №3 (вул. Зіньківська, 2), пост №6 (вул. І. Мазепи, 45), пост №7 (вул. Заводська, 1);
- у місті Кременчук – пост №1 (вул. Молодіжна, 9), пост №2 (вул. Лікаря О. Богаєвського, 2), пост №4 (вул. Шевченка, 22/30), пост №5 (вул. Приходька, 89);
- у місті Горішні Плавні – пост №1 (вул. Добровольського, 6).

Стан атмосферного повітря в містах Гадяч, Кобеляки, Лубни, Миргород, Решетилівка, Хорол та селищі Нові Санжари зазначається за інформацією відокремлених підрозділів Державної установи «Полтавський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».

Аналіз радіаційного забруднення повітря здійснено на основі даних Полтавського обласного центру з гідрометеорології, на 5 пунктах спостереження Полтавської області – метеостанції: м. Гадяч, м. Лубни, м. Кобеляки, сел. В. Поділ та ЦГМ Полтава. А також за інформацією Комунального підприємства «Науковий центр еколого-соціальних досліджень» Кременчуцької міської ради – у м. Кременчук.

Аналіз стану забруднення поверхневих вод наведено за даними спостережень за вмістом гідрохімічних показників, які надані Регіональним офісом водних ресурсів у Полтавській області та ДУ «Полтавський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» (Кременчуцький районний відокремлений підрозділ).

Стан атмосферного повітря в м. Полтаві листопад 2023 року

Полтавський обласний центр з гідрометеорології

Систематичні спостереження за вмістом забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Полтава проводяться лабораторією Полтавського обласного центру з гідрометеорології на 4-х стаціонарних постах по 10 інгредієнтах.

Всього у звітному місяці відібрано та проаналізовано 2090 проб повітря.

Середньомісячні концентрації забруднюючих речовин перевищували ГДК по формальдегіду і становили:

- формальдегід – 2,3 ГДК;
- пил – 0,7 ГДК;
- діоксид азоту – 0,8 ГДК;
- оксид вуглецю – 0,4 ГДК;
- фтористий водень – 0,4 ГДК;
- оксид азоту – 0,3 ГДК;
- аміак – 0,3 ГДК;
- хлористий водень – 0,15 ГДК;
- діоксид сірки – 0,04 ГДК.

Максимальні концентрації шкідливих домішок перевищували максимально разову ГДК по оксиду вуглецю в 1,4 рази.

У порівнянні з жовтнем місяцем поточного року рівень забруднення атмосферного повітря дещо змінився: зменшився по вміст *пилу, діоксиду азоту, аміаку, хлористому водню та формальдегіду.*

Порівняно із середньорічними показниками минулого року зменшився середній вміст в атмосферному повітрі по *пилу, діоксиду сірки хлористому, розчинним сульфатам, оксиду вуглецю та діоксиду азоту.* Концентрації інших речовин залишились без суттєвих змін.

Спектральний аналіз атмосферного пилу за листопад свідчить, що вміст важких металів, а саме: кадмію, заліза, марганцю, міді, нікелю, свинцю, хрому та цинку нижче допустимих величин.

Реакція кислотності (рН) атмосферних опадів знаходилася в межах 5,6 – 6,5. Зазначені показники відповідають чистим нормальним – незабрудненим опадам (5,6 – 7,0).

Динаміку вмісту середньомісячних концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі міста Полтави за жовтень 2022 року, травень – жовтень 2023 року (у кратності ГДК) ілюструє діаграма, що наведена на рис. 1.

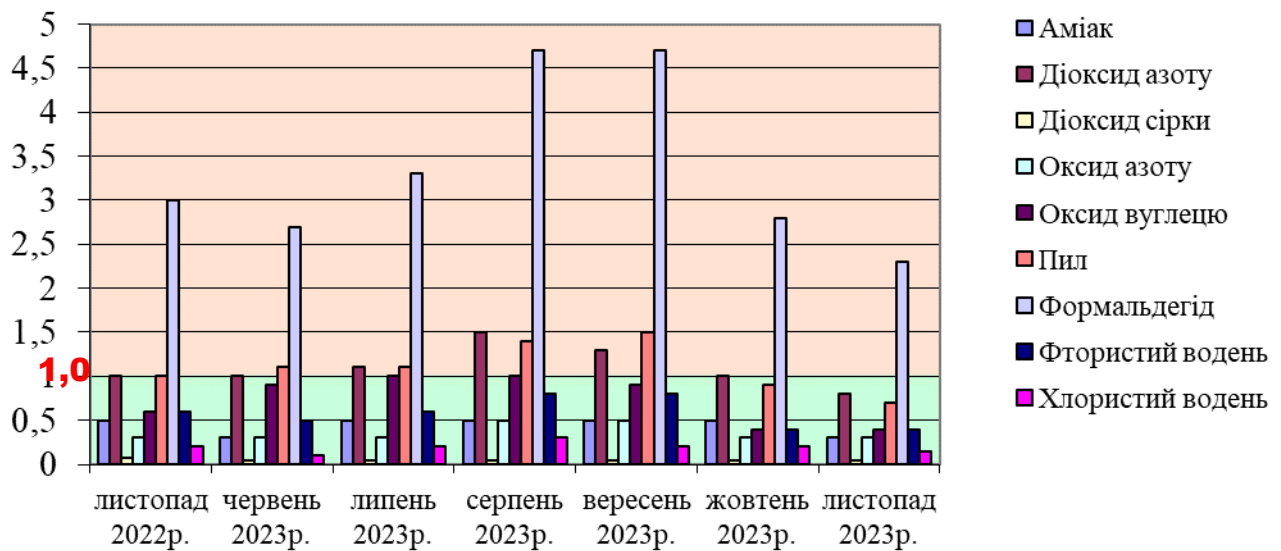

Рис.1

Стан атмосферного повітря в м. Кременчук листопад 2023 року

Кременчуцька лабораторія спостережень за забрудненням атмосферного повітря Полтавського центру з гідрометеорології

Систематичні спостереження за вмістом забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Кременчук проводяться Кременчуцькою лабораторією спостережень за забрудненням атмосферного повітря Полтавського центру з гідрометеорології на 4-х стаціонарних постах. Для визначення забрудненості повітря міста у листопаді відібрано та проаналізовано 2172 проби щодо десяти забруднювальних домішок. Відбір проб здійснювався 2-4 рази на добу, щоденно крім неділей, тривалість відбору проби 20-30 хвилин. На ПСЗ № 1 та ПСЗ № 4 відбирались проби на вміст важких металів.

Вміст *пилу* визначався на всіх ПСЗ. Порівняно з жовтнем середній вміст речовини майже не змінився. На Молодіжному становив 0,9 ГДКсд, у центрі міста – 0,7 – 0,8 ГДКсд, у Крюкові – 0,8 ГДКсд.

Зафіксовано 2 випадки перевищення за максимальною разовою гранично допустимою концентрацією (ГДК_{мр}):

1,4 ГДК_{мр} – ввечері 02 листопада при тихій погоді на ПСЗ № 4;

1,2 ГДК_{мр} – ввечері 17 листопада при слабкому північному вітрі на ПСЗ № 1.

Повторюваність випадків перевищень ГДК_{мр} – 1,0% від проаналізованих проб за цією домішкою загалом по місту.

Вміст *формальдегіду* визначався на всіх ПСЗ. Рівень забруднення повітря цією домішкою порівняно з попереднім місяцем зменшився. У центрі міста був у межах 1,4 – 1,5 ГДКсд, на Молодіжному – 1,1 ГДКсд, у Крюкові – 0,9 ГДКсд.

Випадків перевищення ГДК_{мр} не зафіксовано.

Вміст *діоксиду азоту* визначався на всіх ПСЗ. Порівняно з попереднім місяцем суттєво не змінився. Рівень забруднення цією речовиною на Молодіжному становив 0,5 ГДКсд, у центрі міста – 0,8 – 0,9 ГДКсд, у Крюкові – 0,6 ГДКсд.

Випадків перевищення ГДК_{мр} не зафіксовано.

Вміст *оксиду вуглецю* визначався на всіх ПСЗ. Істотних змін за цією домішкою не відмічено. Рівень забруднення атмосферного повітря цією речовиною був у межах – 01 – 0,2 ГДКсд.

Випадків перевищень ГДК_{мр} не зафіксовано.

Вміст *фенолу* визначався на ПСЗ № 1, ПСЗ № 4 та ПСЗ № 5. На Молодіжному збільшився до 0,4 ГДКсд, у центрі міста та в Крюкові дещо зменшився та становив – до 0,3 ГДКсд та 0,4 ГДКсд відповідно.

Зафіксовано 2 випадків перевищення за ГДК_{мр}.

1,1 ГДК_{мр} – вдень 14 листопада при слабкому вітрі південно-західного напрямку на ПСЗ № 1;

1,1 ГДК_{мр} – вранці 28 листопада при тихій погоді на ПСЗ № 5.

Повторюваність випадків перевищень ГДК_{мр} – 0,6 % від проаналізованих проб за цією домішкою загалом по місту.

Вміст *сажі* визначався на ПСЗ № 1 та ПСЗ № 4. Середньомісячна концентрація речовини була майже на рівні попереднього місяця та становила 0,1 ГДКсд на обох постах спостережень.

Перевищень за максимальною разовою ГДК не зафіксовано.

Середньомісячні концентрації *ангідриду сірчистого* істотно не змінилися та становили 0,1 – 0,2 ГДКсд.

Перевищень максимальною разовою гранично допустимою концентрацією не зафіксовано.

Спостереження за *оксидом азоту* проводились на ПСЗ № 2. Середньомісячна концентрація становила 0,4 ГДКсд.

Перевищень за максимальною разовою ГДК не зафіксовано.

Спостереження за вмістом *аміаку* та *сульфатів* проводились на ПСЗ № 2. Середньомісячна концентрація аміаку становила 0,1 ГДКсд.

Перевищень за максимальною разовою ГДК з аміаку не зафіксовано.

Вміст сульфатів становив 0,0044 мг/м³ (ГДК на сульфати не встановлені).

Порівняно з листопадом 2022 року зменшився вміст *формальдегіду*, *пилу*, *сажі*, дещо *фенолу*. Середньомісячні концентрації інших домішок майже не змінилися.

Динаміку вмісту середньомісячних концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі міста Кременчука за листопад 2022 року, червень – листопад 2023 року (у кратності ГДК) ілюструє діаграма, що наведена на рис. 2.

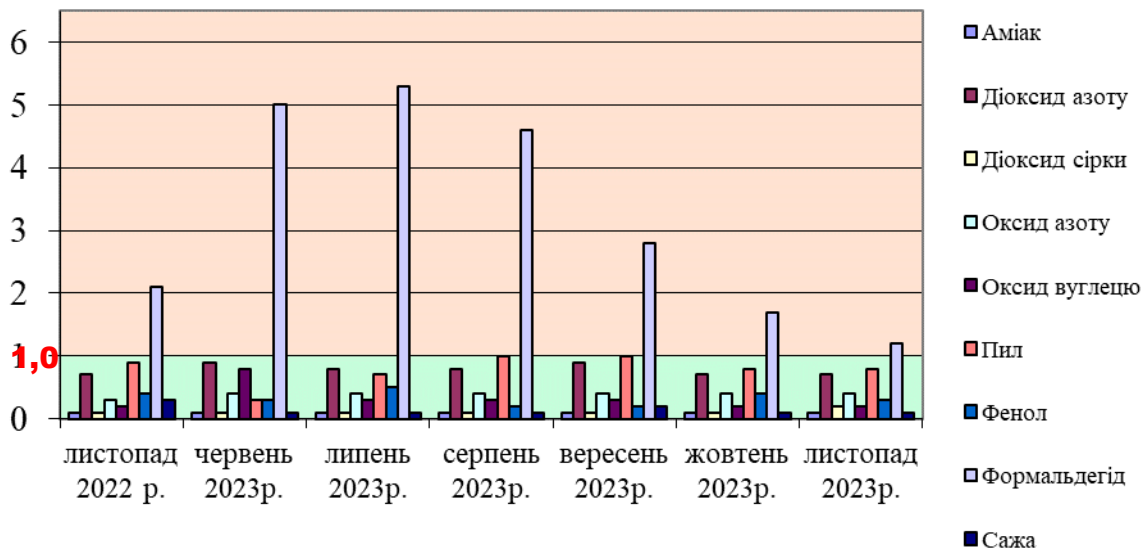

Рис. 2

Комунальне підприємство «Науковий центр еколого-соціальних досліджень» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області

Стаціонарний пост 26 гімназія

Рівень забруднення атмосферного повітря впродовж листопада 2023 року за всіма показниками відмічений нижче гранично допустимої концентрації максимально разової (ГДК_{мр}).

Стаціонарний пост Кінно-спортивна школа «Фаворит»

Рівень забруднення атмосферного повітря впродовж листопада 2023 року за всіма показниками відмічений нижче гранично допустимої концентрації максимально разової (ГДК_{мр}).

Стаціонарний пост при перетині санітарно-захисної зони підприємств Північного промвузла

Рівень забруднення атмосферного повітря впродовж листопада 2023 року за всіма показниками відмічений нижче гранично допустимої концентрації максимально разової (ГДК_{мр}).

Стан атмосферного повітря в м. Горішні Плавні листопад 2023 року

Кременчуцька лабораторія спостережень за забрудненням атмосферного повітря Полтавського центру з гідрометеорології

Систематичні спостереження за вмістом забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Горішні Плавні проводяться Кременчуцькою лабораторією спостережень за забрудненням атмосферного повітря Полтавського центру з гідрометеорології на одному стаціонарному посту по 8 інгредієнтах. Для визначення забрудненості повітря міста у листопаді відібрано

та проаналізовано 546 проб. Крім того відбиралися проби на визначення вмісту важких металів.

Середньомісячні концентрації забруднювальних речовин, що визначались, не перевищували гранично допустимих значень.

У порівнянні з попереднім місяцем в атмосферному повітрі міста зменшився вміст *пилу* та *фенолу*. Середній вміст інших домішок майже не змінився.

Порівняно з листопадом 2022 року в атмосферному повітрі міста зменшився вміст *фенолу*. Середній вміст інших домішок істотно не змінився.

Динаміку вмісту середньомісячних концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі міста Горішні Плавні за листопад 2022 року, червень – листопад 2023 року (у кратності ГДК) ілюструє діаграма, що наведена на рис.3.

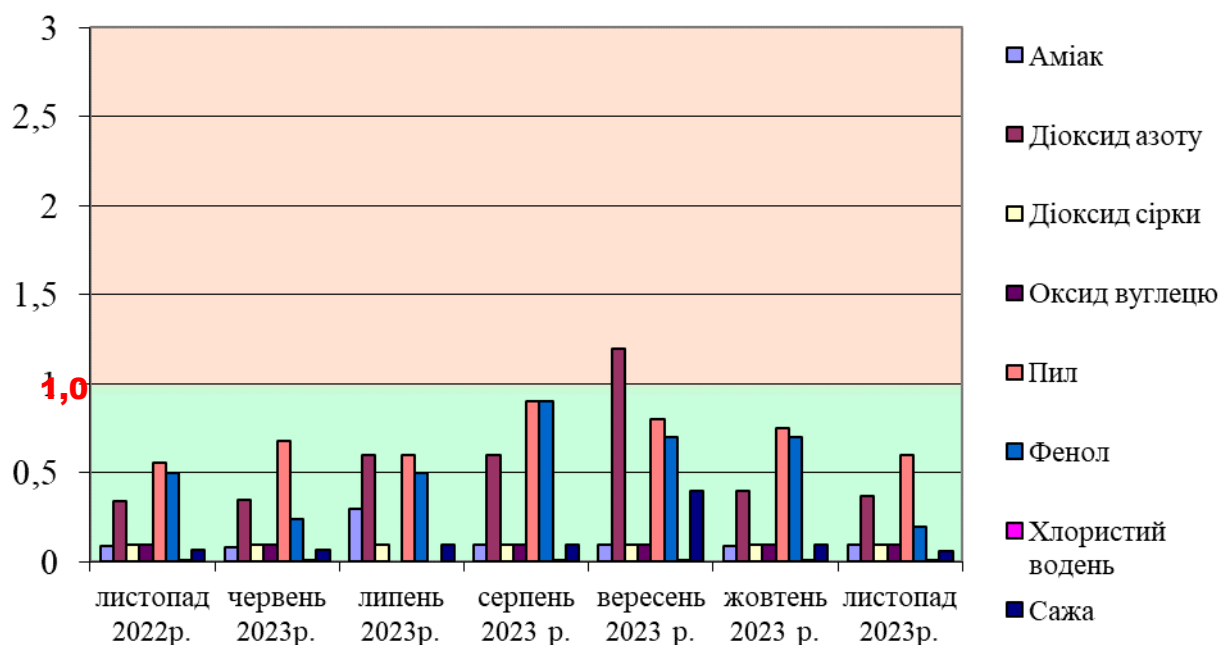

Рис. 3

Стан атмосферного повітря в містах Гадяч, Кобеляки, Лубни, Миргород, Решетилівка, Хорол та селищі Нові Санжари листопад 2023 року

За інформацією відокремлених підрозділів ДУ «Полтавський ОЦКПХ МОЗ» відповідно до гігієнічного регламенту гранично допустимих концентрацій хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць в населених пунктах області Гадяч, Кобеляки, Лубни, Миргород, Решетилівка, Хорол та селищі Нові Санжари перевищень в поточному місяці не виявлено.

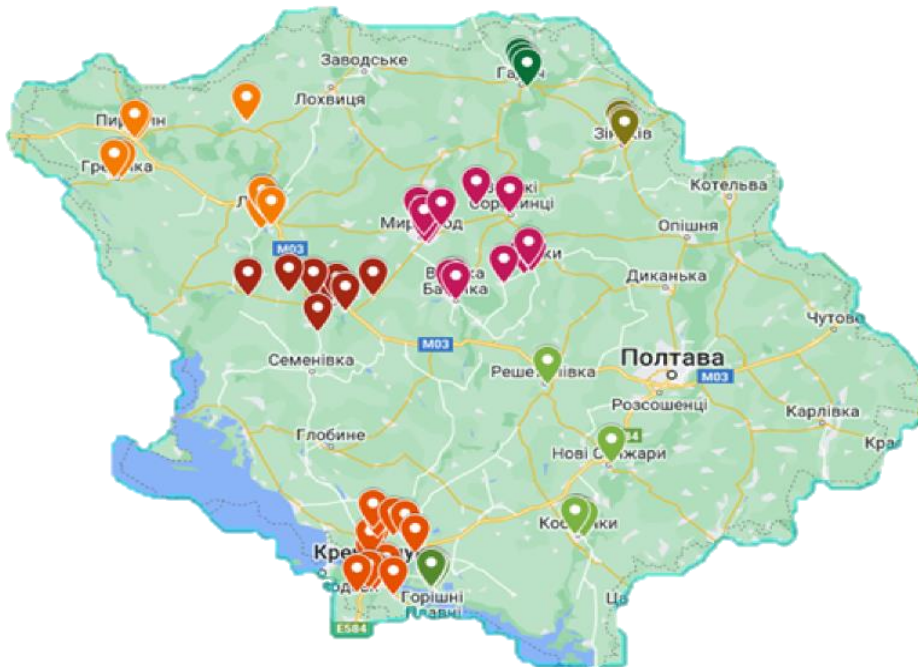

Рис. 4

Пункти, на яких здійснюють спостереження відокремлені підрозділи Державної установи «Полтавський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» зображені на рисунку 4.

Радіаційний стан*
листопад 2023 року

Радіаційний рівень, який відповідає природному фону складає 0,10 – 0,20 мкЗв/год і вважається нормальним. Це є еквівалентом середньої дози – менш ніж 2 мЗв на рік або 0,23 мкЗв на годину (**23 мкР на годину**);

- 0,22 мкЗв/год – звичайний радіаційний фон, який супроводжує людей у повсякденному житті;
- біля 0,01 мкЗв разова доза – перегляд кінофільму на кольоровому телевізорі на відстані 2 метрів;
- 0,1 – 0,5 мЗв разова доза – флюорографія;
- 0,01 – 1 мЗв разова доза – приймання радонової ванни;
- 1,00 мкЗв/год – рівень опромінення, яке отримує екіпаж трансконтинентального літака, що летить через Північний полюс;
- 11,42 мкЗв/год – рівень опромінення, який різко збільшує вірогідність появи хвороби на рак;
- 40,00 мкЗв на протязі життя – підстава для евакуації населення після катастрофи у Чорнобилі;
- 114,15 мкЗв разова доза – викликає променеви хворобу з пониженим вмістом білих тілець у крові.

ПОКАЗНИКИ РАДІАЦІЇ (у мкЗв/год)	РІВНІ НЕБЕЗПЕКИ	КОЛІР
0.01 - 0.20	НИЗЬКИЙ	ЗЕЛЕНИЙ
0.21 - 0.30	ПРИПУСТИМИЙ	ЖОВТИЙ
0.31 - 0.60	ПІДВИЩЕНИЙ	ОРАНЖЕВИЙ
ВІД 0.61	НЕБЕЗПЕЧНИЙ	ЧЕРВОНИЙ
ВІД 10	ДУЖЕ НЕБЕЗПЕЧНИЙ	ФІОЛЕТОВИЙ
570 (РАЗОВА ДОЗА)	СМЕРТЕЛЬНИЙ	КОРИЧНЕВИЙ

* – Інформацію наведено за даними розділу «Показники моніторингу середовища» Веб-порталу Мінприроди України (<http://menr.gov.ua/>).

Середнє значення гамма-фону атмосферного повітря на всіх п'яти метеостанціях області та за даними КП «Науковий центр еколого-соціальних досліджень» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області у листопаді не перевищувало контрольний рівень і залишалося на рівні значень попередніх місяців (8-15 мкР/год).

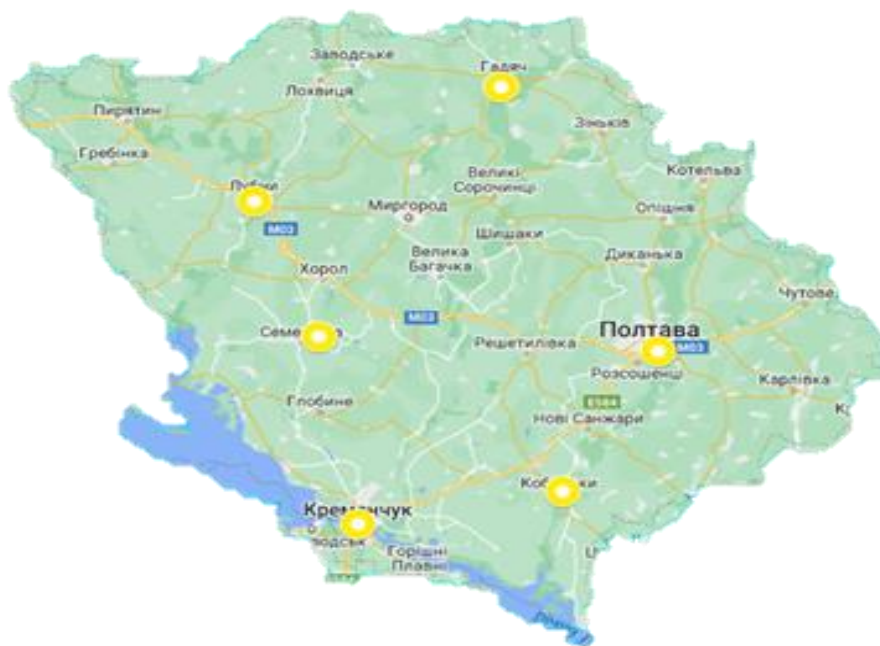

Рис.5

На рисунку 5 наведено розташування на території області метеостанцій Полтавського обласного центру з гідрометеорології та КП «Науковий центр еколого-соціальних досліджень» Кременчуцької міської ради.

Середні значення гамма-фону атмосферного повітря області в порівнянні з листопадом 2022 року та за червень – листопад 2023 року відображені на рис. 6.

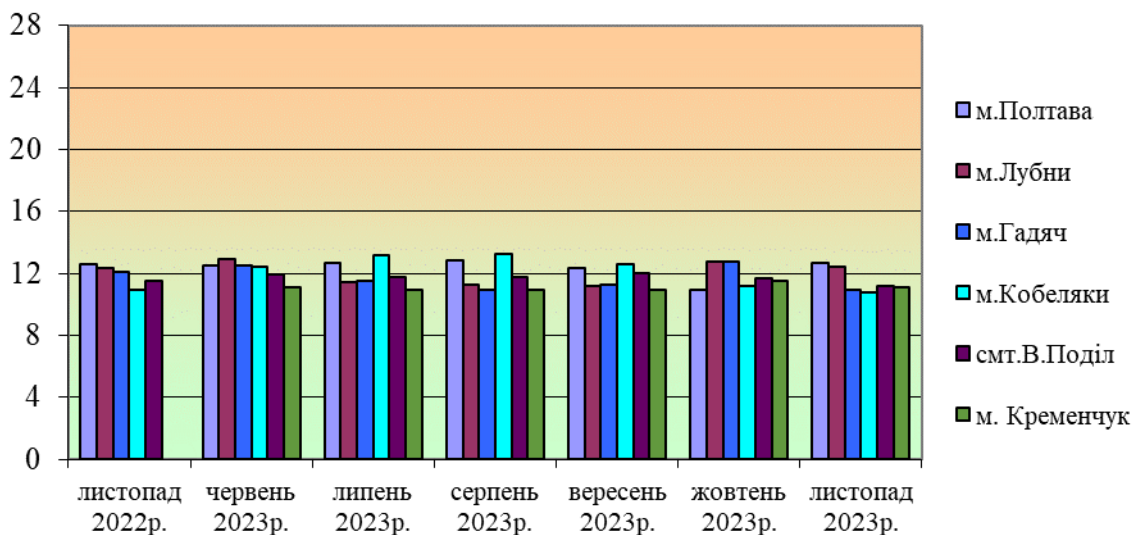

Рис. 6

Максимальні значення гамма-фону атмосферного повітря області в порівнянні з листопадом 2022 року та за червень – листопад 2023 року відображені на рис. 7.

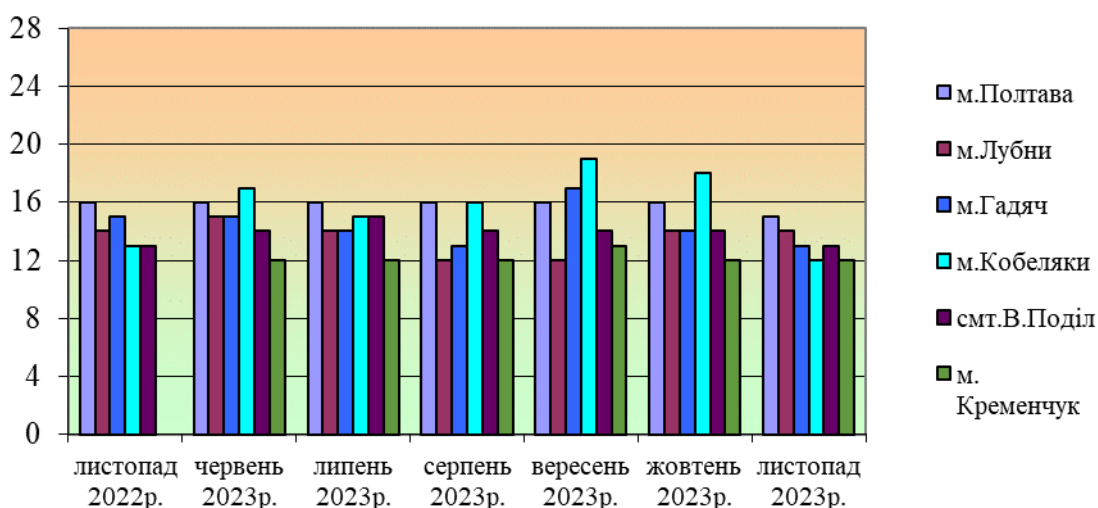

Рис. 7

Стан забруднення поверхневих вод листопад 2023 року

Регіональний офіс водних ресурсів у Полтавській області

Регіональним офісом водних ресурсів у Полтавській області здійснюється моніторинг водних об'єктів у районах основних водозаборів комплексного призначення, водогосподарських систем міжгалузевого та сільськогосподарського водопостачання за радіологічними та хімічними показниками.

Рис.8

Згідно з Програмою державного моніторингу вод у частині проведення Держводагентством спостережень на масивах поверхневих вод, забір води з яких здійснюється для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення, кожний місяць проводиться відбір проб з р. Дніпро у створі водозабору м. Горішні Плавні, Власівського водозабору м. Кременчука та водозабору Градизької зрошувальної системи (с. Пронозівка Кременчуцького району). Вище (рис.8) наведене розташування постів спостереження за станом поверхневих вод Регіонального офісу водних ресурсів у Полтавській області.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України № 94-р від 20.01.2016 нормативи СанПиН № 4630-88 для поверхневих вод водних об'єктів господарсько-питного та культурно-побутового водокористування з 01.01.2017 втратили чинність. Зважаючи на зазначене, визначення ГДК (гранично допустимих концентрацій) у поверхневих водах порівнянню до цих нормативів не підлягає.

Порівняння здійснювалося відповідно до показників зазначених у наказі Міністерства аграрної політики та продовольства України від 30.07.2012 № 471 «Нормативи екологічної безпеки водних об'єктів, що використовуються для потреб рибного господарства, щодо гранично допустимих концентрацій органічних та мінеральних речовин у морських та прісних водах (біохімічного споживання кисню (БСК₅), хімічного споживання кисню (ХСК), завислих речовин, мінерального фосфору та амонійного азоту)» – далі Нормативи.

Результати аналізів свідчать про наступне.

Гідрохімічний режим води р. Дніпро у створі питного водозабору м. Горішні Плавні (дата відбору 06 листопада 2023 року) за результатами аналізів має наступні максимальні значення показників: ХСК – 39,0 мгО/дм³ (перевищення Нормативів у 1,30 рази), БСК₅ – 4,80 мгО₂/дм³ (перевищення Нормативів у 1,60 рази), марганець – 0,104 мг/дм³ (перевищення Нормативів у 1,04 рази), залізо загальне – 0,317 мг/ дм³ (перевищення Нормативів у 1,1 рази).

У створі Власівського питного водозабору м. Кременчука з р. Дніпро (дата відбору 06 листопада 2023 року) максимальні значення показників наступні: ХСК – 45,0 мгО/дм³ (перевищення Нормативів у 1,5 рази), БСК₅ – 5,08 гО₂/дм³ (перевищення Нормативів у 1,70 рази), марганець – 0,128 мг/ дм³ (перевищення Нормативів у 1,28 рази), залізо загальне – 0,380 мг/ дм³ (перевищення Нормативів у 1,27 рази).

У створі водозабору Градизької зрошувальної системи з р. Дніпро (дата відбору 06 листопада 2023 року) максимальні значення показників наступні: ХСК – 41,0 мгО/дм³ (перевищення Нормативів у 1,37 рази), БСК₅ – 4,92 мгО₂/дм³ (перевищення Нормативів у 1,64 рази).

Поливні води джерел зрошення по екологічним критеріям якості віднесені до I класу, тобто придатні без обмежень. Проведена оцінка якості зрошувальної води згідно національного стандарту України ДСТУ 2730:2015 «Якість природної води для зрошення. Агрономічні критерії» свідчить про придатність води з Кременчуцького водосховища по більшості показників без обмежень.

ДУ Полтавський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України

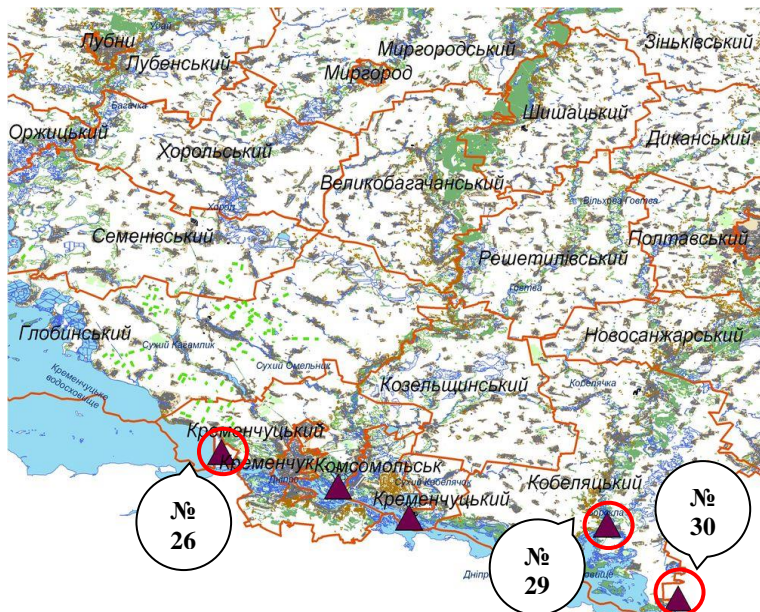
Згідно з «Програмою моніторингу якості води рік України: Дніпро, Сіверський Донець, Південний Буг, Дністер, Десна», яка затверджена 22.04.1994 заступником головного державного санітарного лікаря України – Державною установою «Полтавський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» проводився аналіз лабораторних досліджень води р. Дніпро в межах Полтавської області, які були виконані Кременчуцьким районним відокремленим підрозділом ДУ «Полтавський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» протягом жовтня 2023 року. Якість води оцінювалась у створі № 26 – Кременчуцьке водосховище, с. Власівка, водозабір м. Кременчука, 500 м вище греблі Кременчуцької ГЕС (дата відбору проби – 13.04.2023).

Досліджувались органолептичні (запах,), фізико-хімічні (рН, завислі речовини, окисність, БСК₅, група азоту, хлориди, сульфати, загальне залізо, марганець, нафтопродукти, загальна жорсткість, отрутохімікати) і бактеріологічні (кількість сапрофітних бактерій, ЛКП, збудники кишкових інфекцій, кількість коліформ та ентерококів) показники.

Більшість основних гідрохімічних показників залишаються в межах норми.

За результатами санітарно-хімічних досліджень води поверхневих водоймищ Кременчуцьким міськрайонним відокремленим підрозділом, у створі № 26 (Кременчуцьке водосховище, с. Власівка питний водозабір) відібрана проба води не відповідає нормативним вимогам за показником БСК₅.

За результатами мікробіологічних досліджень – вода з Кременчуцького водосховища, с. Власівка (питний водозабір) – відповідає

вимогам нормативної документації: ЗМЧ (число бактерій в 1,0 см³, що досліджується) – 225 КУО в 1,0 см³; інд. ЛКП (лактозопозитивні кишкові палички) – <500 одиниць в 1,0дм³.

Рис.9

Прийняття управлінських рішень щодо підприємств області, які здійснюють вплив на довкілля області листопад 2023 року

Департамент екології та природних ресурсів Полтавської облвійськадміністрації

Протягом листопада 2023 року дозволи на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами підприємств, установ, організацій анульовані наступному підприємству:

ТОВ «Енергофінанс» – свердловини №№ 107 та 114.

Дозвіл анулюється у разі подання суб'єктом господарювання заяви про анулювання дозволу; <...> (пункт 10 порядку проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності, які отримали такі дозволи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 302). Підставою для анулювання документів дозвільного характеру є звернення суб'єкта господарювання із заявою про анулювання документа дозвільного характеру <...> (абзац другий частини 7 статті 4-1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»).

Департамент екології та природних ресурсів
Полтавської обласної військової адміністрації
Відділ організаційної роботи, звітності та зв'язків з громадськістю
Тел. (0532) 569508
E-mail: eko@adm-pl.gov.ua
www.eko.adm-pl.gov.ua
www.eco-poltava.gov.ua